

Список використаної літератури

1. Наєнко М. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. К. : Вид. центр «Просвіта», 2012. 1088 с. с.581.
2. Кобилянська О. Valse melancholique (Меланхолійний вальс). URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2457>
3. Яценко Т. Мистецький контекст в оновленому змісті сучасної шкільної літературної освіти. С. 1-10. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722004/1/Мистецький%20контекст%20в%20оновленому%20змісті%20сучасної%20шкільної%20літературної%20освіти.pdf>

Напрямок 6. *Сучасні проблеми методики навчання української та зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти.*

Юлія Шелест

здобувачка вищої освіти 4 року навчання за першим (бакалаврським) рівнем історико-філологічного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне

Науковий керівник к.п.н.,проф. Л.М.Овдійчук

МЕТОД ПРОЄКТІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ: ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Зміни в інформаційному суспільстві та перехід від наголосу на знання до компетентнісного підходу у навчанні вимагають застосування сучасних освітніх технологій та відповідних методів. Один із інноваційних методів навчання української літератури, що отримав значне визнання, – метод проєктів.

Метод проєктів – це підхід до навчання, що базується на реалізації конкретних проєктів чи завдань, які стимулюють активну участь учнів у власному навчанні та розвитку. Визначення методу проєктів, як це висловив Л. Полат, відображає ключові аспекти цього підходу до навчання. Зокрема,

воно підкреслює поступове ускладнення завдань-проектів як засіб засвоєння знань та навичок. Це означає, що учні починають з простіших завдань, а потім поступово переходять до більш складних, що відповідає їхньому рівню знань та вмінь. [1, с. 43].

Визначення Н. Тищенко надає додатковий вимір методу проектів, розглядаючи його як педагогічну технологію, що спрямована на особистісно-орієнтоване навчання. Це означає, що метод проектів не лише допомагає учням засвоювати конкретні знання та навички, але і сприяє їхньому особистісному розвитку. [2, с. 75]. Отже, зазначені дидакти розглядають метод проектів як систему організації навчання, яка включає в себе різноманітні методи, прийоми та стратегії, спрямовані на досягнення конкретних навчальних цілей.

Визначення Т. Грубої глибоко аналізує сутність проектного методу та його основні принципи. Він відзначає активну роль учнів у навчальному процесі, підкреслюючи їхню суб'єктну поведінку та діяльнісний підхід. Це означає, що учні не лише отримують інформацію, але й активно взаємодіють з нею, вирішують завдання та створюють нові знання та ідеї. Основною ідеєю визначення є те, що проектний метод базується на раніше набутих знаннях та навичках учнів, які вони використовують для планування своєї навчальної діяльності, роботи з інформаційними джерелами, аналізу та узагальнення інформації та розв'язання проблем. Це сприяє розвитку критичного мислення, творчих навичок та самостійності учнів. [3].

Особливої уваги потребує виокремлення на основі аналізу літератури сутнісних ознак методу проектів. Науковцями виділено такі :

- самостійна діяльність учнів (індивідуальна, парна або групова), яку вони виконують упродовж визначеного відрізка часу [4];
- розв'язання проблеми, яка передбачає використання різноманітних методів, засобів навчання, інтегрування знань, умінь із різних галузей науки, техніки, творчості ;

- “відчутність” результатів виконання проекту (якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження) ;
- використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів [1];
  - не пасивне, а активне сприйняття “навчання через дію”; зміщення акцентів у діяльності з формального запам’ятовування на активне мислення; планування доцільної (цілеспрямованої) діяльності у зв’язку з вирішенням якого-небудь навчального шкільного завдання в реальних життєвих обставинах [5; 6];
- проблематичний акт, приведений у виконання до кінця в його природній установці [7];
  - творча діяльність, проблемна за формою представлення матеріалу, практична за формою його застосування, інтелектуально насичена за змістом, яка відбувається умовах постійного конкурсу думок [8, с. 14];
- розвиток пізнавальних, творчих навичок і вмінь, що потребують самостійного конструювання знань та орієнтації в інформаційному просторі [9];
- практика особистісно орієнтованого навчання, що враховує в процесі навчання конкретного учня, його вільний вибір та особисті інтереси [10; 11];
- не інтеграція фактичних знань, а застосування знань і набуття нових, часом шляхом самоосвіти [6]. Так подані трактування відображають сутність методу проектів в контексті сучасної освіти дуже точно. Метод проектів не лише сприяє набуттю знань та вмінь, але і розвиває цілісну особистість, готуючи її до майбутньої дорослої діяльності.

Навчальні телекомунікаційні проекти є важливим засобом в сучасній освіті, оскільки вони використовують потенціал інформаційно-комунікаційних технологій для спільної навчально-пізнавальної та дослідницької діяльності учнів. Т. Груба виокремлює специфіку телекомунікаційних проектів, яка «полягає ще й у тому, що вони за своєю суттю є завжди міжпредметні, адже розв’язання проблеми, закладеної в кожному проекті, потребує інтегрованих знань» [3]. Так, використання навчальних телекомунікаційних проектів у

позакласній роботі з української мови може бути дуже цікавим та корисним підходом. Хоча це може вимагати певних витрат часу та технічної підготовки, результати можуть бути вражаючими та корисними для освіти учнів старшої школи.

Метод проектів користується популярністю серед учителів-словесників, які застосовують його в своїй практичній діяльності. Так, всі опитувані мною в процесі педагогічної практики вчителі-словесники організують проектну діяльність учнів, але рідко, оскільки це вимагає часу на підготовчу роботу, організацію, контроль тощо. Тому проекти є своєрідним святом для учнів, яке відбувається епізодично. А системне застосування методу проектів характерне лише тим учителям, які обрали дослідження використання методу проектів на уроках української мови та літератури своєю проблемною науково-методичною темою. Розглянемо приклад одного з проектів.

Проект 2. Тема: „Маруся Чурай”. Фольклорна та історична основа твору. Образ головної героїні .Робота над змістом, системою образів та художніми особливостями історичного роману Ліни Костенко «Маруся Чурай».

Характеристика проекту: середньостроковий (місяць з підготовкою), кооперативний, міжпредметний (українська література, українська мова, етнографія, географія, мистецтвознавство), дослідницький, поточний, ігровий з елементами мультимедійного.

Мета: ознайомити з фольклорною та історичною основою твору; допомогти учням глибше засвоїти зміст роману, удосконалити вміння аналізувати твір, характеризувати образ головної героїні, робити висновки; розвивати логічність і самостійність суджень, культуру мовлення, пам'ять, мислення, навички виразного читання та акторські здібності; виховувати почуття людської гідності, патріотизму, високої духовності.

Завдання для учнів : 1) *група літературознавців* – дослідити реалізацію авторського задуму, ідейну спрямованість, художні особливості, систему образів (повідомлення); підготувати завдання для літературного диктанту (назвати героя за його словами), кросворд або вікторину за змістом роману; 2)

група географів – описати пейзажі, сади, хутори, дослідити геолокацію місцевості, де відбувалися події в романі; 3) *етнографи* – дослідити одяг та побутові речі (назви) героїв твору та їх роль у створенні образів, показу сили й незламності українського народу (ілюстроване повідомлення); 4) *група лексикографів* – укласти фразеологічний словник мови роману та тематичні словнички етнокультурознавчої лексики та лексики репресій; 5) *група музикознавців* – дослідити українські народні пісні, які «звучать» на сторінках роману, їх роль в реалізації авторського задуму (повідомлення з музичним супроводом); 6) *група знавців образотворчого мистецтва* – дослідити ілюстрації до роману «Маруся Чурай», створені українськими художниками в різний час (фотопроект); 7) *група знавців українського кіно* (кінокритики) – дослідити історію створення фільму «Маруся Чурай» (1988; режисер В. Кучинський), дібрати найбільш яскраві епізоди для ілюстративного складника аналізу роману (коротке повідомлення й кіноколаж).

Етапність. 1. Організаційно-підготовчий (обрання модератора проекту та його заступника, затвердження плану реалізації, розподіл учнів за групами, обговорення завдань для кожної утвореної групи (один тиждень). 2. Здійснення проектної діяльності, щотижневе проведення консультацій (три тижні). 3. Презентація продукту (проведення уроку-презентації за розкладом), оцінювання й самооцінювання кожного учасника проекту, рефлексія.

Домашнє завдання: підготуватися до участі в засіданні круглого столу як підсумка вивчення життя і творчості Ліни Костенко «Перипетії життя Ліни Костенко та героїв її творів»

Результат проекту – загальна презентація за участю спікерів усіх груп, демонстрація укладених за час проекту словників, фотопроекту, кіноколажу .

Отже, беручи до уваги всі класифікації проектів, зазначимо, що для формування інтелектуального й творчого мислення учнів, на нашу думку, найбільш ефективним є використання дослідницьких і творчих проектів на уроках української літератури.

Список використаної літератури

1. Полат Е. С. Метод проектів: історія й теорія питання. *Шкільні технології*. 2006. № 6. С. 43–47.
2. Тищенко Н. Проектна технологія як засіб розвитку мотивації учнів у процесі навчання української мови. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2015. № 2. С. 44-46.
3. Груба Т. Л. Використання методу проектів на уроках української мови в профільній школі [Електронний ресурс] Режим доступу: [http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2015/N4\(32\)/2.PDF](http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2015/N4(32)/2.PDF)
4. Ванівська О. , Преснер Р. Проектна технологія в системі компетентнісної освіти . *Молодь і ринок*, 2014. № 1. С. 62-66.
5. Волковська Т. Проектування як метод особистісно-орієнтованого навчання. *Початкова освіта*. Методичний порадник. 2006. № 40(376). С. 9–10.
6. Кримський С.Б. Проект і проектування в сучасній цивілізації . Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практико-зорієнтований збірник. К.: Видавництво “Департамент”, 2003. С.6-15
7. Онопрієнко О.В. Сутнісні ознаки методу проектів: історичний аспект. Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практико-зорієнтований збірник . К. : “Департамент”, 2003. С.114-119.
8. Мантула Т. І. Проектна технологія: теорія і практика : метод. посіб. Кіровоград : ПОЛІМЕД-Сервіс, 2008. 150 с.
9. Лаврова А. Метод проектів на уроках української літератури в старших класах. *Молодий вчений*. Серія «Педагогічні науки», 2021. №4 (92). С.59-53.
10. Варзацька Л., Кратасюк Л. Організація проектної діяльності учнів. *Дивослово*. 2004. № 11. С. 10– 19.
11. Кратасюк Л. Метод проектів у системі особистісно зорієнтованої мовної освіти. Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua /portal /soc _gum/ Umlsh/2010_4/Kratasyuk.pdf